

Beslutningsforslag nr. B 96. Fremsat den 16. december 2004 af Aage Frandsen (SF) og Ole Sohn (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om minimum 12 års fri uddannelse til alle

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag, der sikrer, at enhver har ret til minimum 12 års uddannelse betalt af det offentlige.

Bemærkninger til forslaget

En uddannet arbejdsstyrke er nødvendig på et arbejdsmarked, der er i konstant forandring. Gamle job, særlig de ufaglærte job, forsvinder. En stadig hurtigere omstilling til nye produkter, ny teknologi, nye markeder og nye organisationsformer betyder, at kvalifikationer og kompetencer bliver afgørende for, om den enkelte kan bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet, samt for arbejdsmarkedet med hensyn til at kunne tiltrække nye arbejdspladser og imødegå udflytningen af arbejdspladser.

Derfor er det vigtigt, at der føres en politik, der sikrer, at alle har ret til og mulighed for at uddanne sig enten som ung eller senere i livet. Beslutningsforslaget koncentrerer sig om voksne, der ikke har fået en uddannelse som unge.

Alle skal have ret til minimum 12 års fri uddannelse. Udtrykket fri uddannelse associerer til udtrykket fri undervisning i grundlovens § 76. Det indebærer, at den, der ikke som ung har fået 12 års uddannelse, skal have ret til som voksen at modtage minimum 12 års uddannelse betalt af det offentlige – uden brugerbetaling og på sigt også med sikring af indkomst under uddannelsen.

Det betyder, at de, der kun har en afgangseksamen fra folkeskolen, skal have mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse, f.eks. en erhvervsfaglig uddannelse, studentereksamen, hf-eksamen, højere han-

delseksamen osv. Det behøver dog ikke nødvendigvis at være i form af de kendte ungdomsuddannelser. Der kan også være tale om særligt tilrettelagte forløb for voksne, voksenlærlingeforløb, merituddannelse eller lignende.

For nogle vil der ikke kun være tale om 12 års uddannelse, men i stedet om 13 eller 14 års uddannelse. Hvis de pågældende har taget 10. klasse, vil det automatisk betyde 13 år. For andre, som måske ikke har forudsætningerne i orden for at kunne klare en erhvervsfaglig uddannelse, og som derfor har behov for et læse- og stavekursusforløb, f.eks. forberedende voksenundervisning (FVU), vil 14 år måske være nødvendigt.

På tilsvarende måde skal personer med en forældet uddannelse have samme rettigheder og muligheder.

Opfyldelse af en 12-års-uddannelsesret for den enkelte er afhængig af tilbud om efter- og videreuddannelse enten via aftenskoler under folkeoplysningen, daghøjskoletilbud, voksenuddannelsesstilbud på et voksenuddannelsescenter (VUC) og almen voksenuddannelse (AVU), erhvervsuddannelser (EUD) m.v.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har fremlagt tal, der viser, at der siden 2001 er skåret betydelige beløb på uddannelsesområdet, herunder at voksen- og efteruddannelserne er beskåret mest med godt og vel 6.000 kr. pr. studerende.

Tabel 1. Tilskud pr. elev/studerende 2001-2004

2004 prisniveau	2001	2002	2003	2004
Voksen- og efteruddannelse	56.200	56.600	51.700	49.900

Kilde: Finanslovene for 2001-2004 og Danmarks Statistik. Beregnet af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Undervisningsministeriet har bl.a. reageret på disse tal ved at henvise til, at den mindre offentlige finansiering overvejende er betalt af arbejdsgiverne via bl.a. brugerbetaling. Det ændrer dog ikke ved, at der er tale om en nedprioritering fra statens side, og at det efter alt at dømme er en af årsagerne til den nedgang i efter- og videreuddannelse, der er sket, siden VK-regeringen tiltrådte i november 2001.

Ifølge Undervisningsministeriet egne tal (citeret fra Jyllands-Posten den 21. august 2004) er der således sket et fald i afholdte uddannelsesuger inden for voksen- og efteruddannelse fra 554.520 uger i 2002 til 469.920 uger i 2004. Undervisningsministeriet begrundet faldet med, at der blev indført tilskudslofter og deltagerbetaling på EUD-enkeltfag i modsætning til 2002, hvor der var frit optag og ingen deltagerbetaling.

Ifølge undersøgelsen »Kompetenceløft i Danmark 2004« foretaget af Institut for Konjunktur-Analyse (IFKA) for LO om uddannelse og læring på danske arbejdspladser, har 27 pct. af de danske lønmodtagere ikke deltaget i nogen form for uddannelse eller kursus inden for de seneste 12 måneder. Heriblandt udgør folk uden en erhvervsuddannelse samt folk i ufaglærte job hovedparten.

For at sikre, at alle har ret til og mulighed for minimum 12 års fri uddannelse, er det afgørende, at der både sættes flere penge af til efter- og videreuddannelse og gives betydelig flere rettigheder til sikring af den enkeltes ret til efter- og videreuddannelse. Beslutningsforslaget skal ses i sammenhæng med beslutningsforslag nr. B 95 om uddannelsesorlov, uddannelsesplanlægning, uddannelsesfinansiering og regionale uddannelsesfonde samt beslutningsforslag nr. B 94 om arbejdsløses ret til uddannelse.

Da en udvidet uddannelse er meget omkostningsfuld at gennemføre, skal ordningen indføres gradvis. Det offentliges forpligtelse er først og fremmest, at arbejdsløse får gode muligheder for uddannelse, jf. beslutningsforslag nr. B 94 om arbejdsløses ret til uddannelse. Derfor bør første skridt være at sikre, at arbejdsløse uden uddannelse udover folkeskolen får ret til at uddanne sig, de bliver arbejdsløse. Sideløbende bør brugerbetalingen helt afskaffes for kurser på VUC, EUD og lignende for personer, der ikke har 12 års uddannelse, og for personer med en forældet uddannelse.

Ud over at indføre en 12 års uddannelsesret er det vigtigt at der formuleres en samlet handlingsplan for at mindske gruppen uden kompetencegivende uddannelse samt for specialundervisning af voksne. Handlingsplanen bør omfatte både bedre udslusning fra folkeskolen, bedre erhvervsrådgivning, mere overskueligt uddannelsesvalg, øget incitament for uddannelsesstederne til at få alle med, pædagogisk udvikling på uddannelsesstederne og bedre og bredere muligheder for voksenuddannelse inden for ikke mindst potentielle flaskehalsområder på arbejdsmarkedet.

Ifølge den ovenfor nævnte undersøgelse foretaget af IFKA for LO er det karakteristisk, at de 27 pct. af danske lønmodtagere, der ikke har deltaget i nogen form for uddannelse eller kursusaktivitet inden for de seneste 12 måneder, er en gruppe, der ikke har så stor interesse for uddannelse, da de ifølge undersøgelsen ikke mener, at uddannelse og efteruddannelse er vigtigt for at kunne varetage deres job i fremtiden.

På et arbejdsmarked i konstant forandring og med en konstant trussel om, at netop ufaglærte job flyttes til lavtlønslande, er det særlig vigtigt, at netop denne gruppe tilegner sig nye kompetencer.

Ud over retten og muligheden for den enkelte til at uddanne sig er der derfor behov for et massivt oplysnings- og vejledningsarbejde for at sikre et løft i uddannelsen for mennesker uden kompetencegivende uddannelse.

Bl.a. er der brug for mere og bedre information om specialundervisningen for ordblinde. I dag er denne undervisning gratis og tilbydes via amterne. Mulighederne for at kunne klare sig på arbejdsmarkedet med store læse- og skrivevanskeligheder er gode set i forhold til, hvilke kompensationsmuligheder der er blevet udviklet, både i form af tekniske hjælpemidler og software. Den væsentlige forhindring synes imidlertid at være den manglende viden om mulighederne, jf. Ordblindebladet af 3. september 2004.

Der er også brug for mere og bedre information om grundlæggende voksenuddannelse (GVU), da ikke så mange som forventet har taget denne uddannelse. Denne uddannelse er vigtig, da den er rettet mod ufaglærte, der allerede har praktisk erfaring, men gerne vil opkvalificeres til status som faglært, samt mod faglærte med forældede uddannelser, nydanskere m.v.

Ifølge IFKA's undersøgelse kender ikke engang hver tredje lønmodtager mulighederne for GVU, og kun fire ud af ti kender til videregående voksenuddannelser (VVU). Heller ikke virksomhedernes personale- og uddannelsesansvarlige er bekendte med de to uddannelsesformer. Langt under halvdelen af virksomhederne kender til de kurser, der ellers er møntet på netop de ufaglærte og kortuddannede. Blandt de private virksomheder svarer syv ud af ti, at de ikke kender GVU.

I 2004 var der afsat 34,7 mio. kr. til nye initiativer i forbindelse med vejledning. På regeringens forslag til finanslov for 2005 er kontoen nedlagt, og regeringen har ikke afsat penge til nye vejledningsinitiativer i 2005 eller i budgetoverslagene frem til 2008. Regeringen har således udskudt en reform af voksenvejledningen med henvisning til, at man afventer kommunalreformen.

Forslagsstillerne mener ikke, at en reform af voksenvejledningen kan afvente kommunalreformen. Tværtimod skal regeringen snarest muligt præsentere en redegørelse for voksenvejledning fulgt op af en reform på området.

Skriftlig fremsættelse

Aage Frandsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om minimum 12 års fri uddannelse til alle.

(Beslutningsforslag nr. B 96).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.